

**WARME
WILLIAM**
LESMAF

DICHTERLIJK VRIJ...

bewegen in poëzie

Word
**Warme
William**

www.warmewilliam.be

Gecoördineerd door **Fonds Gavoorgeluk**, SON. • www.gavoorgeluk.be

INLEIDING

Praten over je kleine of grote problemen met iemand die écht naar je luistert helpt om je beter in je vel te voelen. Maar dat is niet altijd even makkelijk. Om jongeren te tonen dat je ook kan praten zonder woorden lanceerde Warme William de campagne [#binnenstebuiten](#). Kunstenaar prinses Delphine, zanger Meteoor, choreograaf Joffrey Anane en schrijfdocent Herman Vander Straeten stelden elk een masterclass samen om jongeren uit te dagen hun eigen gevoelswereld te exploreren en te uiten via kunst: muziek, schilderen, dansen en poëzie. Meer info én de bijhorende lesmap vind je terug via

www.warmewilliam.be/binnenstebuiten

Deze lesmap is een extra inhoudelijke aanvulling op deze campagne. Want met poëzie aan de slag gaan in de klas is zo verrijkend. In poëzie speelt de dichter met beelden en verstopt er zich in. Deelnemers aan een poëzieatelier leren het verband zien tussen andere kunstvormen. Het is vaak een openbaring dat het klassieke eindrijm kan vervangen worden door bv. een medeklinkerrijm. Een spel met vorm en ritme, het al of niet gebruiken van leestekens en witregels bieden een kans op verdieping, op experimenteren vanuit eigen fantasie. Een benadering van de (mogelijke) inhoud van een gedicht biedt tijdens een poëzieatelier niet zelden kansen op filosoferen, vanuit het besef dat elk antwoord vanuit een eigen aanvoelen correct is. En wanneer tijdens een atelier iedereen de kans krijgt een gedicht te schrijven, is de voldoening vaak zo groot dat het de aanzet kan zijn naar nóg meer verkennend schrijven en lezen.

OVER SAMENSTELLER HERMAN VANDER STRAETEN:

Als leraar Nederlands, leerlingbegeleider en graadcoördinator was Herman Vander Straeten verbonden aan het Brusselse Jan-van-Ruusbroeckcollege. Daar bekwaamde hij zich in de uitwerking van een poëzieaanpak voor verschillende graden. Herman was van 2001 tot 2010 nationaal voorzitter van Jeugd en Poëzie en samen met vele vrijwilligers organisator van de Soetendaellewedstrijd. Van zijn hand verschenen 'Mijn vingers golven regenbogen', poëtische vingeroefeningen met kinderen (Plantyn) en 'Je ogen spreken' (P). Als schrijfdocent is hij al vele jaren werkzaam bij Eekhout Academy van KUL Kortrijk.

Wil je dit poëzieatelier al eens in de praktijk bekijken? Kijk dan naar deze video:

STAPPENPLAN POËZIELES

Lesdoelen

De leerlingen kunnen...

- ontdekken welke invloed lay-out en beeldende elementen hebben bij het 'lezen' van boodschappen (gedichten)
- plezier beleven aan taal en het spelen met taal
- bij het schrijven aandacht besteden aan lay-out en beeldende elementen in een gedicht
- zich via het schrijven van een gedicht expressief uiten (over gevoelens, gedachten, fantasieën)

1. WAT BETEKENT HET WOORD 'POËZIE'?

 Timing: 5 minuten

De leerlingen krijgen 2 minuten de tijd om individueel een definitie te noteren van het woord 'poëzie'. Na de individuele denktijd breng je de antwoorden samen en tracht je met de hele klas tot een definitie te komen waarin iedereen zich kan vinden.

Als leerkracht begeleid je dit gesprek.

Enkele interessante invalshoeken:

- Tekening als poëzie, verwijzing naar beeldspraak
- Betekenis geven aan gevoelens, aan een verhaal dat je wil vertellen
- Gevoelens verklanken (een lied is vaak ook een vorm van poëzie)
- Spelen met klanken, spelen met woorden, spelen met verzen
- Vaak met rijm(schema)
- Alles mag, niets moet
- Spelling is geen must, onbestaande woorden kunnen in een gedicht veel betekenen
- Gedicht als 'verdicht', een korter gemaakt verhaal
- Een gedicht is kunst (met kleine of grote K)
- Poëzie moet raken
- Het schrijven van een gedicht kan ontstressen, het kan een ontspannende tekst zijn

2. GEEN POËZIE ZONDER GEVOELENS

 Timing: 5 minuten

Een gedicht is een expressie van (een) gevoel(ens). Zet een timer op 3 minuten. De leerlingen mogen (in stilte) het bord vullen met zo veel mogelijk gevoelens.

De leerkracht geeft elk gevoel op het bord een specifieke kleur (boos: rood, blij: geel, bedroefd: blauw, bang: wit). De leerlingen trachten te achterhalen wat de gevoelens in dezelfde kleur samenbrengt.

Op die manier kom je tot de 4 B-gevoelens.

Welke gevoelens zijn er?

- B-B-B-B aanpak:
Blij, Boos, Bedroefd, Bang
- Eigenlijk zijn alle gevoelens een of andere vorm van deze 4 B-gevoelens.
Vb. 'liefde', is dat een apart gevoel? Eigenlijk is liefde allesomvattend (overwegend blij, soms ook bang om elkaar kwijt te geraken, boos of bedroefd om bepaalde uitspraken...).

AFSPRAAK: We gebruiken de 4 B-gevoelens niet als woord in een gedicht, laat de lezer zelf ontdekken welk(e) gevoel(ens) het gedicht in zich draagt. In een gedicht staat soms nog meer tussen de regels dan in het gedicht zelf..

3. BEELD-SPRAAK: KAN EEN BEELD SPREKEN?

 Timing: 5 minuten

De leerlingen krijgen 3 post-its. Je toont één voor één een beeldend kunstwerk (dat duidelijk een emotie uitstraalt) (zie bijlage 1). De leerlingen noteren voor elk beeld een woord dat voor hen omschrijft wat dit beeldhouwwerk wil vertellen. Nadien worden alle post-its bij de beelden gehangen en even bekeken. Konden de beeldhouwwerken eenzelfde emotie of ervaring overbrengen bij de leerlingen? Konden de werken hun gevoel 'uitdrukken'?

Nadien leg je de link tussen 'beeldhouwwerk' en het maken van een gedicht door gebruik te maken van beeldspraak.

-
- 1 Keramiek: 'Vluchtelingen' door Agnes Pas
 - 2 Klei: 'Damiaan' door Agnes Pas
 - 3 Houtsnijwerk door Frans Claes

Poëzie is ook een beeld-hou-werk...

- **BEELD:** in poëzie wordt aan beeldspraak gedaan, de dichter spreekt in beelden (als achter een masker) over zijn gevoelens en ervaringen.
- **HOUW:** voor de dichter tot een gedicht komt, wordt er veel geschreven en vooral geschrapt. Een korter gedicht kan zoveel mooier zijn, net zoals een beeldhouwer de klei kneedt, andere vormen geeft, erin hakt, schaaft... tot het is zoals hij het bedoelt.
- **WERK:** ook poëzie schrijven gaat niet vanzelf. Het is een werk waarbij je moet durven herbeginnen, zaken veranderen, een nieuw startpunt kiezen...

Een beeldhouwwerk kan ook een verhaal in één beeld weergeven. Ook poëzie doet dit:

- een gedicht is een 'verdichte', verkorte weergave van een (wellicht heel lang) verhaal.
- een gedicht vraagt ook werk van de lezer. De lezer moet op zoek gaan naar de rode draad in een gedicht, de lezer wordt uitgenodigd om het 'masker' van de dichter even op te tillen en een glimp op te vangen van de emoties die erachter zitten.

4. GEVOELENS OP HET SPOOR... MAAR SPOORT DIT WEL MET DE WERKELIJKHEID?

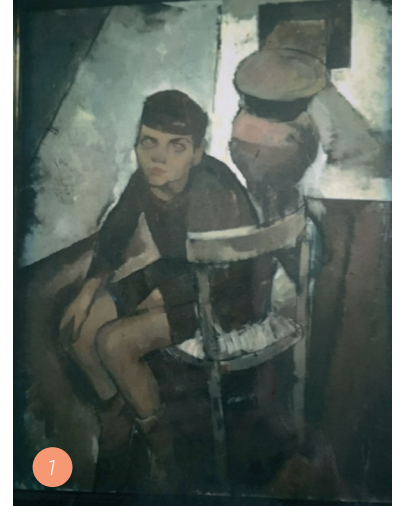
 Timing: 5 minuten

Toon de leerlingen het schilderij 'Juan' ¹ van Victor Leclercq (zie bijlage 2). Laat hen op basis van wat ze zien antwoorden geven op volgende vragen:

- Wie zie je? Hoe oud is deze jongen? Waar zit dit jongetje?
- Hoe voelt Juan zich? Hoe komt dat volgens jou? Wat zit hij daar te doen?
- Wat gebeurde er voor Juan hier zat? Wat gebeurt er nadien?

Vertel vervolgens wat het echte verhaal achter dit schilderij is. Leg uit dat de 'werkelijkheid' die de kijker in een schilderij ziet niet per se de waarheid is. Het is wel zijn werkelijkheid en die klopt.

Leg vervolgens de link met gedichten.

¹ Schilderij: 'Juan'
door Victor Leclercq

Verhaal achter 'Juan' door Victor Leclercq:

Er is een jongen op een stoel in de keuken te zien. Hij zit een beetje krampachtig en is niet echt op zijn gemak. Achter hem staat een kachelkje. Zijn ogen lijken leeg, maar zitten eigenlijk vol beelden. Beelden van zijn ouders, zijn vrienden, van de plek waar hij vandaan komt.

Juan is een 'nino de la guerra', een kind van de oorlog. Tijdens de Spaanse burgeroorlog (1936) zijn zo'n 35.000 kinderen naar verschillende landen gestuurd. 5000 van deze kinderen zijn in België opgevangen. Juan is daar één van.

Citaat van Phara de Aguirre (Kunstuur 2022, Mechelen)

Link met het lezen van poëzie:

Niet wat je leest, wat je denkt of erbij fantaseert klopt daarom ook met de werkelijkheid. Een dichter kan 'misleiden'.

- een dichter kruipt in de huid van een vriend of vriendin van wie hij de gevoelens tracht te vertolken (in een meer creatieve taal)
- de dichter speelt 'verstoppertje' door zich te vermommen in een andere persoonsvorm (vb. 'hij'-persoon gebruiken in plaats van de 'ik'-persoon)
- er worden aanpassingen gemaakt (vb. tijd, plaats...)
- een gedicht kan een leven beschrijven, dit hoeft niet per se het leven van de dichter zelf te zijn
- een gedicht kan een indruk zijn van een boek, film, kunstwerk, foto, ervaring... die indruk heeft nagelaten

5. POËZIE ZEGT HEEL VEEL 'TUSSEN DE REGELS'

 Timing: 15 minuten

STAP 1:

Projecteer (of noteer) de woorden (zie hiernaast) door elkaar. De leerlingen bekijken de woorden en koppelen deze gepast aan elkaar. Op die manier komt men tot de structuur van een gedicht. Vertel de leerlingen vervolgens ook wat de typische opbouw van een gedicht inhoudt (zie hieronder).

Begrippen:

- film – scène – shot
- roman – hoofdstuk – zin
- gedicht – strofe – vers(regel)

Typische opbouw van een gedicht:

- een gedicht bestaat uit strofen die van elkaar gescheiden worden door witruimte
- een strofe bestaat uit verschillende lange of korte regels (dit noemen we verzen of versregels)
- **in een gedicht spreken we niet van zinnen, het is net de bedoeling dat de lezer zelf op zoek gaat naar de 'zin' of betekenis van een gedicht**

5. POËZIE ZEGT HEEL VEEL 'TUSSEN DE REGELS'

 Timing: 15 minuten

STAP 2:

Schrijf de volgende uitspraak aan bord: "ER STAAT NIET WAT ER STAAT" (Martinus Nijhoff, 1894-1953) en vraag de leerlingen op welke manier deze uitspraak geldt voor gedichten.

Bekijk klassikaal het filmpje van één voorgelezen gedicht (zie link of QR-code naar filmpje in bijlage 3). Bespreek dit gedicht via een vraaggesprek waarbij je de verschillende poëtische hulpmiddelen die dichters gebruiken (zie hieronder) aanhaalt. Zorg ervoor dat de leerlingen het gedicht ook kunnen lezen terwijl dit besproken wordt (zie bijlage 3).

Je kan ook andere gedichten uit de bijlagen bespreken indien je dit wenst (zie bijlage 4).

*Buiten aan de rivier
voelde ik het*

*toen bladeren vielen
madeliefjes om knakten*

*bleef één bloem
rechttop staan*

jij

(Dina)

Poëtische hulpmiddelen:

A) witregel (de witte ruimte tussen twee strofen)

De dichter kan deze om verschillende redenen gebruiken:

- rust bieden
- een tijdsverloop weergeven
- spanning verhogen
- de lezer de kans geven om de puzzelstukken van een verhaal een plek te geven

• ...

B) één woord (in een vers, in een strofe...)

De dichter verwijst naar eenzaam(heid):

- in een versregel: één persoon voelt zich alleen
- in een strofe: eenzaamheid, een vraag om hulp

C) hoofdletters en leestekens

Het gebruiken of weglaten van hoofdletters of leestekens kan de dichter met een reden doen:

- geen hoofdletter: meer anonimiteit, duidt op een verhaal dat al bezig was of verder loopt
- wel een hoofdletter: minder anonimiteit (kan een specifieke persoon, plaats... weergeven)
- geen leestekens: geen punt op het einde wijst erop dat het verhaal of de situatie nog niet is afgelopen
- wel een leesteken op het einde: wil aantonen dat ergens een punt achter wordt gezet

5. POËZIE ZEGT HEEL VEEL 'TUSSEN DE REGELS'

 Timing: 15 minuten

STAP 3:

De leerlingen gebruiken per twee een tablet/smartphone en scannen de qr-code van een gedicht (zie bijlage 4). Ze bekijken het filmpje, lezen het gedicht en gaan op zoek naar de boodschap die de dichter (via de poëtische hulpmiddelen) wil geven.

→ Geen tablets/smartphones voorhanden?

Projecteer de filmpjes en bespreek de gedichten klassikaal zoals in stap 2. (Zie bijlage 4)

Let erop dat je bij het bespreken van de gedichten geen reacties van de leerlingen afkeurt. Elke reactie, verbaal of non-verbaal is toegestaan. Als begeleider probeer je deze te interpreteren/sturen in de richting van een mogelijke rode draad.

6. SAMEN SCHRIJVEN

 Timing: 10 minuten

Voer met de hele klasgroep de verschillende stappen om tot een gedicht te komen uit. Vertrek van een alledaags voorwerp (vb. perforator).

Leg in dit proces vooral de nadruk op het creëren van de woordspin en het schrappen om tot een eindresultaat te komen.

Na 10 minuten zorg je ervoor dat je met de klasgroep tot een kort gedicht komt.

STAP 1:

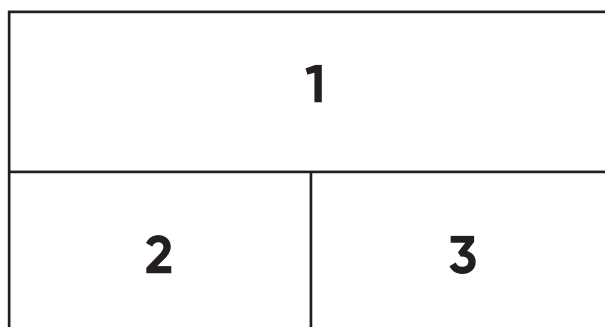
Verdeel het bord in drie vlakken →

STAP 2:

Maak een woordspin (in vlak 1)

- Plaats 1 woord in een cirkel in het middel van vlak 1.
- Maak een eerste woordspin door 5 associaties te maken met jouw startwoord. Deze woorden mogen, maar moeten geen verband houden met dat woord.
- Maak bij elk woord een nieuwe associatie zodat de woordspin groter wordt.
- Herhaal deze associatie drie keer zodat je ongeveer 15 woorden bekomt die de basis kunnen vormen voor een gedicht.

TIP! Laat tijdens het associëren je gedachten afdwalen naar een thema dat je bezighoudt. Dit vormt de rode draad voor je gedicht.

STAP 3:

Maak in vak 2 strofen en verzen (geen zinnen) met de woorden(groepen) uit de woordspin.

- Schrijf, schrap, stuur bij, pas aan, wijzig, ...
- Bekijk de poëtische hulpmiddelen en zet deze in
- Vraag feedback (aan leraar, aan lezer)

STAP 4:

Schrijf in vak 3 het eindgedicht.

7. EEN EIGEN GEDICHT

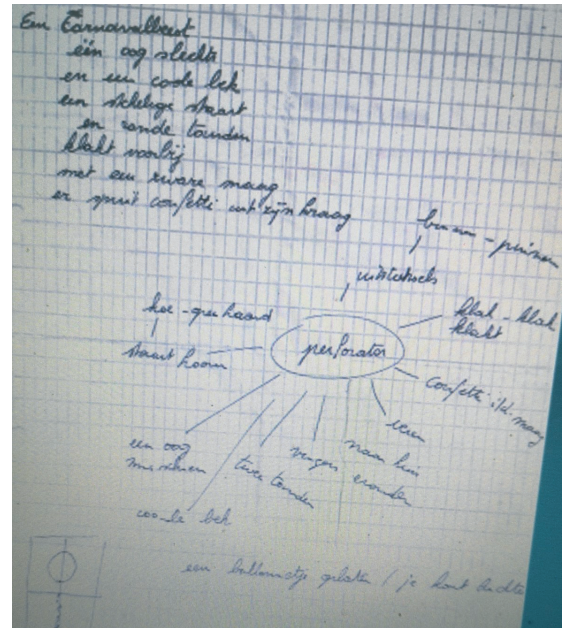
 Timing: 10 minuten

In deze fase laten we de leerlingen 'op verhaal komen'. Het stappenplan uit de vorige lesfase wordt nu door de leerlingen zelfstandig doorlopen. De leerlingen vouwen een blad in vier en krijgen op deze manier de vlakken die ook op het bord terug te vinden zijn.

Jij loopt rond, geeft tips en feedback op het schrijfproces van de leerlingen. Eventueel herhaal je hier en daar nog enkele technieken die kunnen helpen om het gedicht meer kracht te geven.

BELANGRIJK:

Jij verbetert niet, je past gericht aan.

Belangrijk voor de begeleider is de dichter in spe in toom te houden. Niet zelden komen al te duidelijke of herkenbare gevoelens over bv. echtscheiding, dood, ziekte, ruzies, pesterijen... naar boven. De lezer mag/moet die emoties plaatsen, maar niet direct aan een specifieke persoon kunnen koppelen.

Hierdoor bereiken we een tegengesteld effect en kan de persoon die eerlijk geventileerd heeft, plots weer een slachtoffer worden van spot... Mogelijk is er zichtbaar verdriet tijdens het schrijfproces... Adviseer dus om 'kwetsbare' en 'al te herkenbare' verzen te schrappen. Schrijven is immers schrappen.

8. REDIGEREN

 Timing: 15 minuten

Je gaat rond, terwijl de leerlingen verder werken aan hun gedicht. Je noteert en schrapt tijdens het rondgaan suggesties bij het gedicht in progress.

Bij het gebruik van een rode redigeerleur voelen deelnemers zich vaak 'gekwetst'. Gebruik bij voorkeur het woord 'verbeteren' niet, maar 'gericht aanpassen of redigeren.'

Nadien passen de leerlingen hun gedicht verder aan en komen tot een definitieve versie. Deze schrijven ze in vak 4 op hun blad.

9. VOORSTELLING

 Timing: naar keuze

Gedichten voorstellen kan op verschillende manieren. Laat de leerlingen zelf kiezen of stel zelf een passende voorstellingsmogelijkheid op en laat deze uitvoeren door de leerlingen.

Mogelijkheden om een gedicht voor te stellen:

- met raamstiften op ramen schrijven (op een gepast raam)
- poster van maken en deze tentoonstellen
- voordragen op een poëtische plek
- slam poetry (combinatie van voordracht, dichtkunst en performance)
- lied van maken (gedicht vormt de songtekst)
- landschapsgedicht (gedicht een 'plek' geven, borden met gedichten plaatsen die een poëziewandeling vormen)
- gedichtenfilm (leerlingen dragen hun gedicht voor, dit wordt in een videocompilatie gegoten)
- ...

BIJLAGEN

BIJLAGE 1:

Keramik: 'Vluchteling' door Agnes Pas

Klei: 'Damiaan' door Agnes Pas

Houtsnijwerk door Frans Claes

BIJLAGE 2:

Schilderij: 'Juan' door Victor Leclercq

BIJLAGE 3:

Buiten aan de rivier
voelde ik het

toen bladeren vielen
madeliefjes om knakten

bleef één bloem
rechttop staan

jij

DINA

Bespreking gedicht van Dina:

1. Kleur de woorden die in het thema 'natuur' horen in.
2. Wat kan het woord 'Buiten' betekenen?
 - *niet binnen*
 - *op het platteland*
 - *er eens uit zijn*
 - ...
3. Wat betekent 'voelde ik het'?
 - *het bloemetje (het als bepaald lidwoord)*
 - *het (als verwijzwoord): het is waar*
 - *het (als onbepaald voornaamwoord): het regent*
4. Eigenlijk vormen strofe 2 en 3 één zin. Toch zijn ze door een witregel van elkaar gescheiden. Waarom?
 - *'knakten' zal zo als een echo nagalmen (groot contrast met het lieve 'madeliefje')*
 - *'één bloem bleef rechttop staan': een vertrouwenspersoon (JIJ staat niet alleen, je omringt anderen met zorg en liefde)*
5. Zou een uitroepteken passen op het einde van dit gedicht?

BIJLAGE 4:

als je denkt het wordt me te veel
stap dan naar de rivier

luister naar het water
kijk naar boven en zie de blauwe lucht

wees niet bang voor die vreemde dieren
waarschijnlijk willen zij ook hun hoofd

even leegmaken

WIES

Vragen bij het gedicht van Wies:

1. Wie schrijft? Waar speelt het zich af?
 - *De ik-persoon, vreemde dieren.*
 - *Vanuit het dorp, de stad... naar de rivier.*
2. Welke raad geeft Wies aan de lezer?
 - *Naar de rivier stappen.*
 - *Naar het water luisteren.*
 - *Naar de blauwe lucht kijken.*
 - *Niet bang zijn.*
3. Hierboven staan de beelden die Wies in het gedicht gebruikt. Wat betekenen deze volgens jou?
 - *rivier = stroom van gedachten, ontspanning, een goed gesprek...*
 - *water = verfrissing, een uitstapje, een reis...*
 - *blauwe lucht = vooruit kijken, positief zijn... het kan ook als 'koud' begrepen worden, dan wijst het op een vorm van eenzaamheid*
 - *niet bang zijn = vanuit eigen kracht, ervaring verder leven, werken...*
4. Welke woorden staan met een hoofdletter? Waarom?
 - *'knakten' zal zo als een echo nagalmen (groot contrast met het lieve 'madeliefje')*
 - *'één bloem bleef rechtop staan': een vertrouwenspersoon (JIJ staat niet alleen, je omringt anderen met zorg en liefde)*
5. Waarom begint het gedicht niet met een hoofdletter?
 - *In een gedicht hoef je geen hoofdletters te gebruiken.*
 - *Het verhaal is misschien al een tijd bezig en vanaf nu beleven we het mee.*
6. Waar zie je het woordje 'het'?
 - *het wordt me te veel (persoonlijk voornaamwoord = verwijswoord) → niet duidelijk waar het naar verwijst, kan heel veel zijn*
 - *het water*
 - *het sneeuwt (onbepaald voornaamwoord)*

7. Welke betekenis geef je aan de witruimtes in het gedicht?
- *tussen strofe 1 en 2: stroom van het water*
 - *tussen strofe 2 en 3: droom weg, je bent met je hoofd in de wolken als je de vreemde gedachten opzij zet*
 - *tussen strofe 3 en 4: kans om in te gaan op vreemde dieren (zijn dit monsters uit een nachtmerrie? stelt de witruimte een dreiging voor?)*
8. Waarom bestaat de laatste strofe uit twee woorden en is er geen leesteken aan het einde?
- *Het gaat om twee personen waarin de ene de andere (met mogelijk probleem) ondersteunt.*
 - *Er is nog een lange weg te gaan.*
 - *...*
9. Ventileren
- *Het naar buiten stromen van gedachten en gevoelens kan deugd doen. Gedichten kunnen hierbij helpen. Ongetwijfeld zullen tijdens een bespreking van gedichten van anderen eigen gevoelens van de lezers geventileerd worden. Laat dit toe, ga hier in het kader van de bespreking op in.*

mijn dagboek
jij mag het niet zien
hoe ik alles schreef
mijn verhaal

dat ik wou delen met jou
hoe ze in mijn hoofd groeiden
mijn dromen op papier
nu voor mij alleen

ALEXIA

Bespreking gedicht van Alexia:

1. Kleur de woorden 'ik', 'mij', 'mijn', 'jij' en 'jou'. Over wie gaan deze woorden volgens jou?
2. Wanneer wil jij iets bedekken dat je hebt geschreven? Waarom?
 - *Wanneer je niet wil dat je verhaal gelezen wordt. Het is dus van belang om te weten wat het 'verhaal' is in dit gedicht.*
3. Omcirkel het woord 'verhaal'. Laat de leerlingen even per twee bedenken wat het verhaal kan inhouden.
4. Regel 3 in de eerste strofe is korter. De witregel wordt op die manier langer. Waarom denk je dat de dichter dit doet?
 - *Meer gedachten vloeien naar je hoofd.*
5. Wat wordt bedoeld met 'mijn dromen op papier'?
 - *Deze worden geschreven in een dagboek.*
6. Waarom staat in dit gedicht geen punt aan het einde?
 - *Tijd moet raad brengen, de kans bestaat dat de gedachten toch zullen gedeeld worden.*

geduldig begrijpen
tussen rijen van muren
en wijzers die alles weten
wacht ik op de tijd
dat geluid
van binnen komt

LENA

Bespreking gedicht van Lena:

1. Is in dit gedicht rijm te vinden?
 - alliteratie (medeklinkerrijm):
'wijzers die alles weten'/'wacht ik op de tijd'
 - herhaling rollende 'r': vers 1 en 2
2. Wat betekent 'wijzers die alles weten'?
 - ouders, onderwijzers, leraars...
 - weten ze alles of zijn ze soms te richtinggevend?
3. Wat betekent 'wacht op de tijd/dat geluid/van binnen komt'?
 - tijd brengt wellicht raad, geduld wordt een goede raadgever
 - spanningen, ideeën, dromen of verwachtingen
 - eerlijk uiten van wat je dwarszit
 - het zal in 'stapjes' (korte verzen) moeten gaan

Nachtmerrie

ik droom vaak
over fijne dingen

maar die ene nacht
was het anders

mijn hart klopte
plots veel sneller

alles werd even
te donker in mijn hoofd

ik werd bang
tot jij kwam

JANNE

Bespreking gedicht van Janne:

1. De titel springt meteen in het oog (hoeft niet in een gedicht, op die manier geef je meteen richting).

Hoe zie je dat de titel 'Nachtmerrie' meteen deel uitmaakt van het gedicht?

- *geen hoofdletter bij het eerste vers*
- *'ik' neemt ons mee in zijn/haar verhaal*

2. Vergelijk strofe 1 en 2. 'fijne dingen' ↔ 'die ene nacht was het anders'. Wat kan er gebeurd zijn?

3. Ga op zoek naar de 4 B's (blij-boos-bedroefd-bang) in dit gedicht.

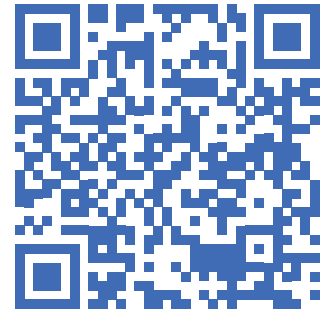
4. Wie is de 'jij' in dit gedicht?

- *moeder/vader die onverwacht later thuiskomt*
- *bevriend iemand die troost of raad brengt*
- ...

Scheiding

Twee omgevingen
het lukt me niet
ik wil er vanaf

tranen maken het af
in een rollercoaster vol emoties

LOLA

Bespreking gedicht van Lola:

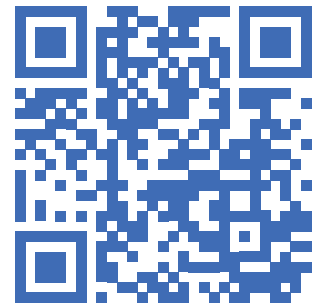
Meteen worden we in het verhaal van Lola getrokken.

De titel heeft een uitzonderlijke betekenis in een uitzonderlijk verhaal.

1. Welke hoofdletters worden gebruikt in dit gedicht? Waarom?
 - *Scheiding: levensverhaal dat (plots?) een nieuwe wending krijgt*
 - *Twee: duidt op de ouders – de twee blokken die al een tijdje tegenover elkaar staan, niet meer naast elkaar. 'Twee' vervangt de (voor)namen van de ouders of mama en papa.*
 - *Twee: wordt ook verduidelijkt in de twee strofen die gescheiden zijn door een witregel. De strofen verbeelden twee alinea's, twee hoofdstukken in een verhaal.*
2. 'vanaf' en 'af' hebben een korte 'a'-klank. Waarom?
 - *de geknakte, afgebroken relatie wordt weergegeven*
 - *op deze manier ontstaat een binnenrijm (assonantie)*
3. Hoe komen de 4 B's (boos, blij, bang, bedroefd) duidelijk aan bod in dit gedicht?
 - *'rollercoaster van emoties': het betekent hier geen prettige attractie op de kermis, wel 'dooreengeschud' worden*
4. Waarom is het laatste vers zoveel langer dan de andere?
 - *Veel emoties komen samen (rollercoaster: soms voel je je gevangen in een stroom van gevoelens en lijkt het wel alsof je er niet kan uit geraken).*

dikke regendruppels
op ruisende bladeren
het gezang van vogels
klinkt als de natuur die praat

zonnestrallen weerkaatsen
op het donkere moeras
rust
in mijn hoofd

BEN

Bespreking gedicht van Ben:

1. Wat is het centrale thema in dit gedicht?
 - *de natuur*
2. Welke klank hoor je duidelijk in de eerste twee verzen? Waarom?
 - *rollende 'r'-klank: geluiden weergeven van de regen en de ruisende bladeren*
3. Waarom wordt tussen strofe 1 en strofe 2 een witregel gebruikt?
 - *Op die manier is er ruimte om te luisteren naar het 'gesprek' van de natuur.*
4. Welke tegenstelling vind je in strofe 2 terug?
 - *Gele 'zonnestrallen' die weerkaatsen op het 'donkere' moeras. Dit kan misschien wel een regenboog van kleuren laten verschijnen op het water.*
5. Ben verwoordt 'rust' in het voorlaatste vers. Wat zou dit betekenen?
 - *Ben heeft wellicht nood aan rust in zijn hoofd. Omdat het woord 'rust' alleen staat, zou het kunnen betekenen dat Ben in zijn eentje gevoelens waar hij mee worstelt moet verwerken.*

Hij keek naar de lucht
en dacht

te veel ideeën
te veel om uit te wissen

heel veel geschreven
veel gegomd

de inkt op het papier was blauw
net als zijn tranen

LIEZE

Bespreking gedicht van Lieze:

1. Woorden die te vaak voorkomen in een gedicht schrappen we meestal. Hier is '(te) veel' er niet teveel aan. Wat betekent het?
 - *te veel ideeën: voor het gedicht?*
 - *te veel om uit te wissen: problemen om te verwerken?*
 - *heel veel geschreven: in je dagboek? al veel verteld?*
 - *veel gegomd: niet goed genoeg voor dit gedicht, onvoldoende zelfvertrouwen, gebroken relaties werden geschrapt, ziektes en overlijdens werden liever verzwegen...?*
 - *Er is zoveel gebeurd: wat kan dit zijn?*
2. Wat betekent 'de inkt op het papier was blauw' volgens jou?
 - *helder*
 - *als de wolken*
 - *net als de tranen*
 - *'I'm feeling blue'*
3. Wat betekenen de witregels volgens jou?

Liefde

Vaak pijnlijk
in een buik vol vlinders

Op zoek naar een verhaal
dat eindigt
als we samen zijn

MAËLLYS

Bespreking gedicht van Maëllys:

1. Is de titel 'Liefde' nodig in dit gedicht?
 - *Deze kan weggelaten worden, 'in een buik vol vlinders' geeft dit ook aan. Maar wanneer de dichter beslist om de titel te vermelden, dan is dat niet verkeerd.*
2. 'Vaak pijnlijk', waarom wordt dit op deze manier genoteerd in het eerste vers.
 - *Vaak verwijst naar een herhaling, het is al een tijd aanwezig. Twee woorden in het eerste vers verwijzen naar twee personen. De witregel die volgt is een 'stilte' die al heel snel komt. Misschien duurde de relatie ook heel kort.*
3. Wat bedoelt de schrijver volgens jou met 'Op zoek naar een verhaal'?
4. Ook 'dat eindigt' is een zeer kort vers. Waarom?
 - *Dit kan wijzen op een verwerking van het einde van de relatie (die reeds in het eerste vers werd genoemd).*
5. Het gedicht heeft eerder een vreemd slot 'als we samen zijn'. Waarop kan dit wijzen?
 - *Een laatste ontmoeting? Vakantieliefde met een nieuwe ontmoeting die teleurstellend is?...*

ik kleur het water
met koude ijsblokjes
voelt de lucht
blauw aan

JOREN

Bespreking gedicht van Joren:

Dit gedicht is een ideaal gedicht om de stijlfiguur 'enjambement' te leren kennen.

(jambe = been -> met twee benen gespreid over twee verzen worden deze aan elkaar verbonden. Op die manier worden verzen vaak tweemaal gebruikt/gelezen.)

Het verschil tussen 'zin' en 'versregel' kan nog eens duidelijk uitgelegd worden.

In dit gedicht zijn vier versregels, maar de zinnen die we erin herkennen, zien er anders uit:

1. Ik kleur het water.
2. Ik kleur het water met koude ijsblokjes.
3. Met koude ijsblokjes voelt de lucht blauw aan.
4. Voelt de lucht blauw aan?